Analiza prometne infrastrukture u Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske

Šarčević, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Transport and Traffic Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:119:869220

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Faculty of Transport and Traffic Sciences - Institutional Repository

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

Katarina Šarčević

ANALIZA PROMETNE INFRASTRUKTURE U STRATEGIJI PROSTORNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI
ODBOR ZA ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 23. ožujka 2018.

Zavod: **Zavod za prometno planiranje**
Predmet: **Osnove prometne infrastrukture**

ZAVRŠNI ZADATAK br. 4536

Pristupnik: **Katarina Šarčević (0135238603)**
Studij: Promet
Smjer: Cestovni promet

Zadatak: **Analiza prometne infrastrukture u Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske**

Opis zadatka:

U radu je potrebno prikazati sustav prostornog planiranja u Republici Hrvatskoj s naglaskom na razine prostornih planova i njihov hijerarhijski odnos. Opisati metodologiju izrade Strategije, te s prostornog aspekta, analizirati prometnu infrastrukturu u međunarodnom kontekstu i održivosti prostora. Navesti glavne značajke prometne infrastrukture (prometne mreže) u nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka (NIPP).

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Jasna Blašković Zavada

Predsjednik povjerenstva za završni ispit:

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

ZAVRŠNI RAD

ANALIZA PROMETNE INFRASTRUKTURE U STRATEGIJI PROSTORNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE

Analysis of Transport Infrastructure in the Spatial Development Strategy of the Republic of Croatia

Mentor: izv. prof. dr. sc. Jasna Blašković Zavada

Student: Katarina Šarčević
JMBAG: 0135238603

Zagreb, rujan 2018.

SADRŽAJ

SAŽETAK 1
1. Uvod 2
2. Sustav prostornog razvoja u Republici Hrvatskoj 3
2.1. Općenito o prostornom planiranju 3
2.2. Vrste prostornih planova 3
2.2.1. U prostorne planove državne razine pripadaju: 4
2.2.2. Prostorni planovi područne (regionalne) razine su: 4
2.3. Zakon o prostornom uređenju, ciljevi i načela 8
2.3.1. Ciljevi prostornog uređenja 8
2.3.2 Načela prostornog uređenja 10
3. Metodologija izdrade strategije s naglaskom na prometnu infrastrukturu 10
3.1. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske 11
3.2. Proces i metodologija izrade 11
3.3. Stanje i procesi u prostoru 12
4. Prometna infrastruktura Republike Hrvatske u međunarodnom kontekstu 14
4.1. Razvojne politike Europskih unija 14
4.2. Prostorne politike Europskih unija 15
4.3. Hrvatska i prostorne politike Europskih unija 16
4.4. Obalno područje i more 16
4.5. Hrvatske i Europske makroregije 17
4.5.1. Strategija Europske unije za dunavsku regiju – Dunavska strategija 19
4.5.2. Strategija Europske unije za jadransku i jonsku regiju 20
5. Uloga prometne infrastrukture u održivosti prostora Republike Hrvatske 21
5.1. Općenito o održivosti razvoja 21
5.2. Razvijanje prometnog razvoja 22
5.2.1. Razvijanje cestovnog prometnog sustava 22
6. Prometna infrastruktura u nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka 24
6.1. Općenito o NIPP-u 24
6.2. NIPP u Hrvatskoj 25
6.2.1. Ciljevi NIPP u Hrvatskoj 26
6.2.2. Pravna osnova 27
6.2.3. Subjekti NIPP-a 27
6.2.4. Tijela NIPP-a 28
Zaključak 30
Literatura 31
Popis slika 32

SAŽETAK

Prostornim uređenjem podržava se održivi razvoj prometnog sustava. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske državni je dokument za usmjeravanje razvoja u prostoru. Razvijena prometna infrastruktura smanjuje prometnu izoliranost i od osobite je važnosti za gospodarski rast.
Pri planiranju prometne mreže treba voditi računa o smanjenju emisije stakleničkih plinova i energetskoj učinkovitosti te preusmjeravati promet s cestovnog na energetski učinkovitije i za okoliš prihvatljive oblike prijevoza kao što su željeznički, pomorski i riječni promet.
Republika Hrvatska u međunarodnom kontekstu, zbog svog vrlo povoljnog zemljopisnog položaja ima vrlo veliki značaj u povezivanju europskog prostora.
U radu je prikazan sustav prometnog planiranja u Republici Hrvatskoj. Kroz Strategiju prostornog razvoja Republike Hrvatske analizira se prometna infrastruktura u međunarodnom kontekstu i održivosti prostora.

Ključne riječi: prostorno uređenje, Strategija prostornog razvoja RH, prometna povezanost

SUMARRY:

Spatial planning supports sustainable development of the traffic system. The Spatial Development Strategy of the Republic of Croatia is a state document for the direction of spatial development. Developed transport infrastructure reduces traffic isolation and is very important for economic growth. In the planning of the transport network account should be taken of reducing greenhouse gas emissions and energy efficiency and diverting road traffic to energy-efficient and environmentally acceptable forms of transport such as rail, sea and river transport. The Republic of Croatia, because of its very favorable geographic position, has a very important role in connecting the European space. This paper presents a system of traffic planning in the Republic of Croatia. The Spatial Development Strategy of the Republic of Croatia analyzes the transport infrastructure in the international context and the sustainability of space.

Key words: spatial planning, spatial development strategy of the Republic of Croatia, transport connectivity

1. Uvod

U današnjem, globaliziranom, svjetskom gospodarstvu konkurentski napredak svakog gospodarstva, pa tako i hrvatskog, između ostalog ovisi i o omogućavanju što efikasnijeg putovanja ljudi i robe. Ključna prepreka u ostvarivanju cilja efikasnog prijevoza/prometa je nedostatak i nedovoljna kvaliteta prometne infrastrukture. Ulaganje u izgradnju nove prometne infrastrukture, jedan je od preduvjeta kontinuiranog održivog razvitka. Planiranje razvitka prometne infrastrukture osnovano je na analizi prirode potražnje za prometnim uslugama.
Procesom planiranja analiziraju se sadašnji i budući odnosi prometne potražnje. Proces planiranja sastoji se i od niza provjera dobivenih rezultata i to na različitim razinama odlučivanja. Dugoročni planovi moraju biti u skladu sa ciljevima prometne politike, ekonomskog razvitka, socijalne politike i zaštite okoliša.
Cilj rada je analizirati prometnu infrastrukturu u strategiji prometnog razvitka Republike Hrvatske.

Naslov završnog rada je: Analiza prometne infrastrukture u strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske te je podijeljen u sedam cjelina:
1. Uvod
2. Sustav prostornog planiranja u Republici Hrvatskoj
3. Metodologija izrade Strategije s naglaskom na prometnu infrastrukturu
4. Prometna infrastruktura Republike Hrvatske u međunarodnom kontekstu
5. Uloga prometne infrastrukture u održivosti prostora Republike Hrvatske
6. Prometna infrastruktura u nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka
7. Zaključak

Uvodno poglavlje prikazuje kratak opis završnog rada te cilj i stukturu koja je sažeta u pet glavnih cjelina.

Druga cjelina definicijom opisuje prostorno planiranje. Objašnjava od čega se sastoji prostorni plan, što sadrže odredbe za provedbu plana, te Zakonom o prostornom uređenju defininira ciljeve i načela.

Treća cjelina opisuje Strategiju prometnog razvoja Republike Hrvatske kroz strategiju razvoja, te njezine procese i cjelokupni razvoj metodologije.

U četvrtoj cjelini prikazana je prometna infrstruktura Republike Hrvatske u međunarodnom kontekstu, djelovanje razvojnih i prostornih politika Europske unije te su obuhvaćene karakeristike Hrvatske i Europske makroregije.

Peta cjelina prikazuje općenito o održivom razvoju u prometnoj infrastrukturi, tj. tok cestovnog razvoja održivosti te njegov prikaz pomoću kartografskih znakova.

Šesta cjelina opisuje nacionalnu infrastrukturu prostornih podataka te njezin utjecaj u Republici Hrvatskoj.

Sedmo poglavlje je zaključak donesen na osnovu cjelokupnog rada.

2. Sustav prostornog razvoja u Republici Hrvatskoj

2.1. Općenito o prostornom planiranju

Najranija definicija za prostorno planiranje koja se nalazi u Europskoj povelji o regionalnom/prostornom planiranju (nazivanoj 'Torremolinoska povelja') koja je 1983. prihvaćena od strane Europske konferencije ministara nadležnih za prostorno planiranje (CEMAT): "Regionalno/prostorno planiranje je geografski izraz ekonomske, socijalne, kulturne i ekološke politike društva. Ono je istovremeno znanstvena disciplina, administrativna tehnika i politika zamišljena kao interdisciplinarni i globalni pristup usmjeren uravnoteženom regionalnom razvoju i fizičkoj organizaciji prostora prema cjelovitoj strategiji. [1]

Budući razvoj sustava planiranja, zaštite i uređivanja prostora Republike Hrvatske ima svoje uporišne vrijednosti:

- vrijednosti hrvatskog prostora koje proizlaze iz mozaičnosti prostorne osnove i prostornog identiteta koji se utvrđuje na temelju krajobraznih, kulturnih, prirodnih, , i društvenih vrednota te kulture uređivanja, građenja i oblikovanja prostora
- međunarodni kontekst koji je RH prihvatila u pretpristupnom razdoblju zajedno sa statusom 28. države članice Europske unije
- dosezi dosadašnjih modela planiranja i provedbe prostornog razvoja: tradicija urbanističkog i prostornog planiranja izgrađena na temelju usmjerenja Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske iz 1997. godine. [2]

2.2. Vrste prostornih planova

Prostorni planovi donose se na:

- državnoj razini
- područnoj (regionalnoj) razini
- lokalnoj razini. [3]

2.2.1. U prostorne planove državne razine pripadaju:

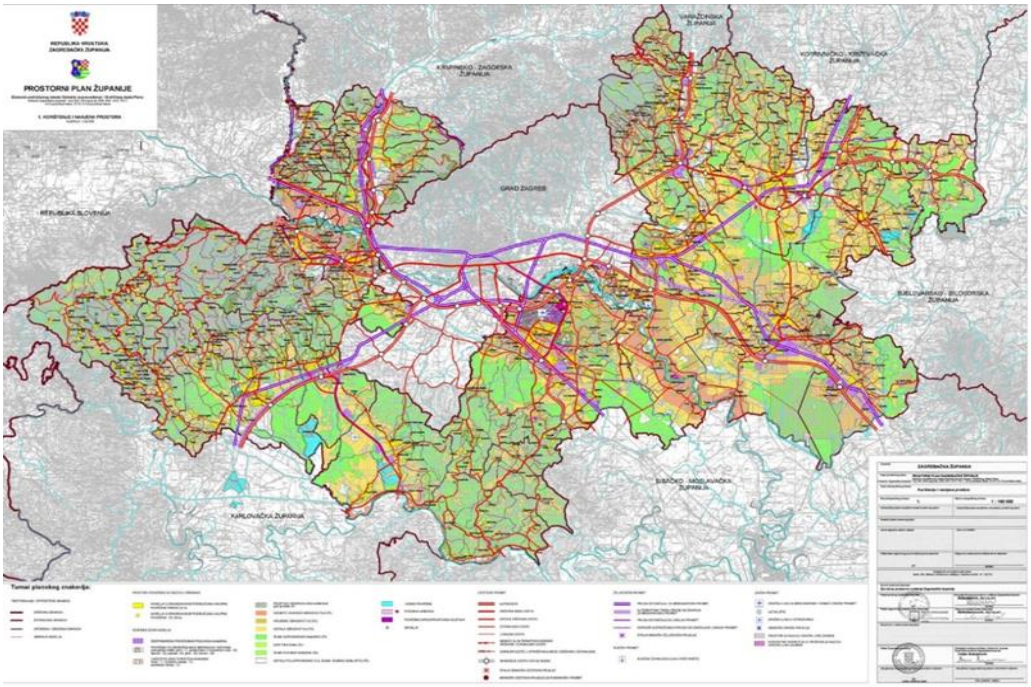
- Državni plan prostornog razvoja,
- prostorni plan epikontinentalnog pojasa Republike Hrvatske,
- prostorni plan ZERP-a,
- prostorni plan nacionalnog parka,
- prostorni plan parka prirode
- drugi prostorni plan područja posebnih obilježja a njegova obveza je donošenje propisa Državnim planom prostornog razvoja,
- urbanistički plan uređenja izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku ili javnu namjenu državnog značaja. [3]

2.2.2. Prostorni planovi područne (regionalne) razine su:

- prostorni plan županije
- Prostorni plan Grada Zagreba
- urbanistički plan uređenja izdvojenog građevinskog područja izvan naselja za gospodarsku i/ili javnu namjenu županijskog značaja

- **Prostorni plan županije određuje:** vrijedno obradivo poljoprivredno zemljište, izdvojena građevinska područja izvan naselja za gospodarsku namjenu županijskog značaja, koridore infrastrukture županijskog značaja, površine drugih namjena županijskog značaja. Prikazaj je primjer prostornog plana županije (slika 1.) [3]

Slika 1. Prostorni plan zagrebačke županije-primjer

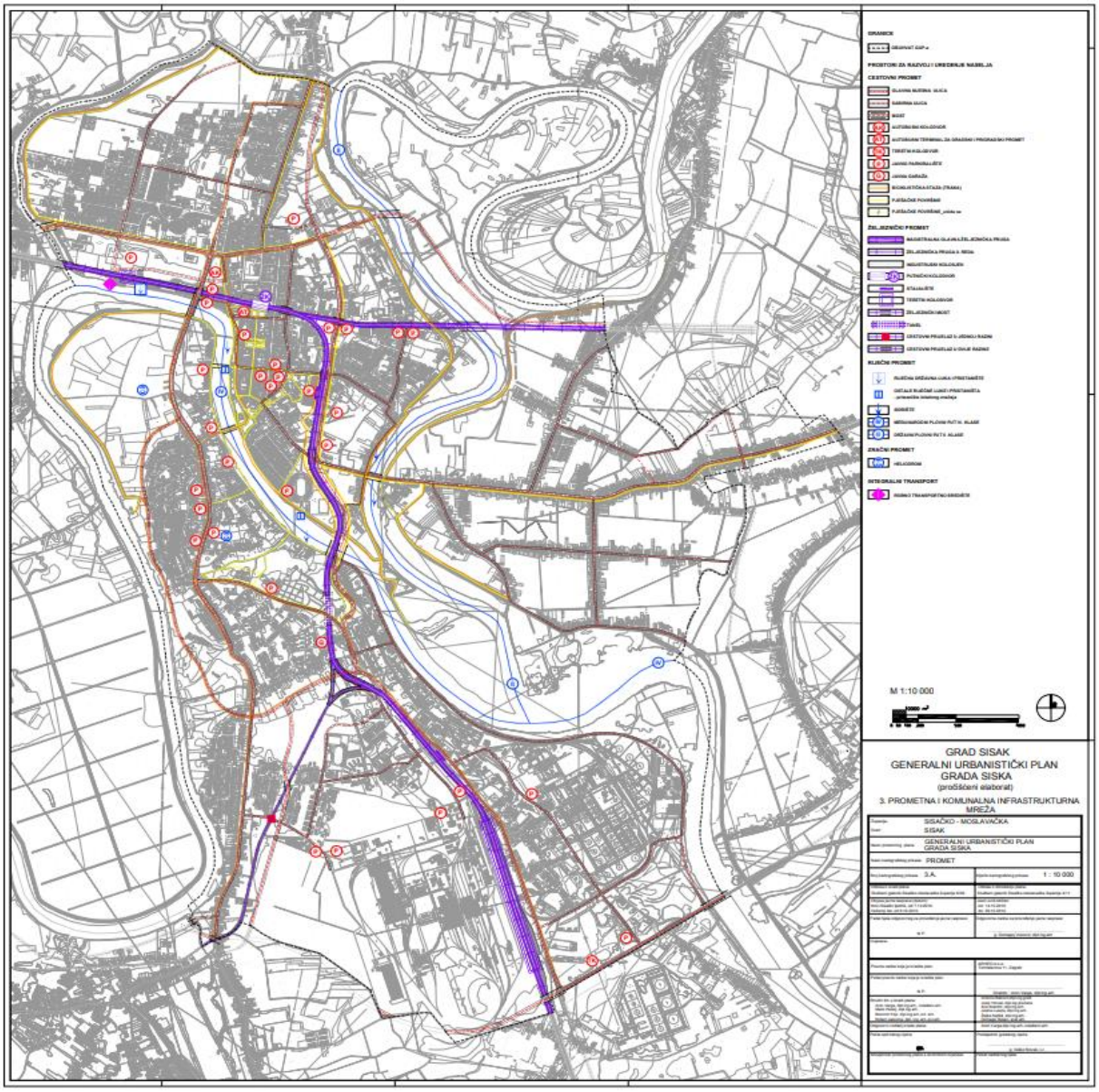
Izvor: http://zacorda.hr/wp-content/uploads/2017/11/glasnik_29-2017 [4]

Prostorni plan Grada Zagreba određuje: koridore infrastrukture značajne za Grad Zagreb, zemljište namijenjeno šumi i šumsko zemljište značajno za Grad, građevinsko područje naselja, izdvojeno građevinsko područje izvan naselja i izdvojeni dio građevinskog područja naselja, neizgrađeni dio građevinskog područja naselja, izdvojenog dijela građevinskog područja naselja i izdvojenog građevinskog područja izvan naselja te se za njih ne donosi generalni urbanistički plan i neuređeni dio tih područja

Urbanistički plan uređenja županijskog značaja donosi se za područje određeno Prostornim planom županije.

Urbanistički plan uređenja županijskog značaja propisuje uvjete provedbe infrastrukture izvan područja koji donosi urbanistički plan uređenja za potrebe tog područja te uvjete provedbe svih zahvata unutar svog obuhvata u prostoru. Na slici 2. je dat kartografski prikaz Generalnog urbanističkog plana-promet grada Siska. [3]

Slika 2. Generalnog urbanističkog plana-promet (GUP-a) grada Siska

Izvor: http://www.sisak.hr/uploads/2014_gup/3.A._Promet.pdf [5]

Prostorni planovi lokalne razine su:

- prostorni plan uređenja grada odnosno općine koji se donosi za obavezno područje grada odnosno općine
- urbanistički plan uređenja donosi se na područja planiranih za urbanu preobrazbu za neuređene dijelove građevinskog naselja
- generalni urbanistički plan koji se donosi za građevinsko područje naselja te izdvojeno građevinsko područje izvan naselja velikog grada [3]

Prostorni plan obvezno se sastoji od odredbe za provedbu:

- prostornog plana
- grafičkog dijela
- obrazloženja.

Odredbe za provedbu prostornog plana sadrže u obliku pravne norme kojima se propisuju uvjeti provedbe zahvata u prostoru od mjera za urbanu sanaciju, ako su takve mjere potrebne i od smjernica za izradu prostornih planova užih područja u slučajevima propisanim ovim Zakonom. Od kartografskih prikaza na koje upućuju odredbe za provedbu prostornog plana sastoji se grafički dio prostornog plana. Obrazloženje prostornog plana sadrži: obrazloženje planskih rješenja, ciljeve prostornog uređenja i polazišta (analizu).

Obveze provedbe javnog arhitektonskog natječaja za odabir idejnog rješenja zahvate u prostoru na zemljištu u vlasništvu, zahvate u prostoru javne i društvene namjene te za jedinice lokalne samouprave potpisuje se po potrebi odredbi za provedbu prostornog plana lokalne razine.

U svrhu propisivanja uvjeta provedbe zahvata u prostoru prostorni planovi, ovisno o razini i obuhvatu, prostorne standarde, propisuju prostorne pokazatelje, kartografske prikaze namjena prostora, površina, odnosno zemljišta, infrastrukturnih koridora, uvjete važne za provedbu prostornog plana, razinu uređenosti naselja, zahtjeve zaštite prirode, kulturne baštine mjere zaštite okoliša i drugih zaštićenih vrijednosti, te druge potrebne grafičke i tekstualne dijelove kojima se propisuju uvjeti provedbe zahvata u prostoru, pravila i uvjeti u skladu s kojima se u provedbi zahvata u prostoru određuju lokacijski uvjeti. [6]

Vlada uredbom određuje:

- površine državnog značaja, područnog (regionalnog) značaja
- zahvate u prostoru koji prema posebnim propisima uređuju gradnju te se ne smatraju građenjem, građevine državnog značaja i građevine područnog (regionalnog) značaja. [6]

Ministar pravilnikom propisuje i određuje:

- način propisivanja uvjeta provedbe zahvata u prostoru
- pobliži sadržaj prostornih planova
- zahvate u prostoru za koje se prostornim planovima lokalne razine obvezno propisuju uvjeti provedbe zahvata u prostoru
- sadržaj namjena koridora i pojedinih zona koje se planiraju u prostornim planovima i namjena građevina koje se u njima mogu graditi
- prostorne standarde
- pojmovnik prostornog uređenja
- standard elaborata prostornih planova i elektronički standard prostornih planova
- obvezne prostorne pokazatelje
- mjerila kartografskih prikaza prostornih planova. [6]

2.3. Zakon o prostornom uređenju, ciljevi i načela

Ciljevi, načela i subjekti prostornog uređenja, uvjeti planiranja prostora, donošenje Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske, prostorni planovi uključujući njihovu izradu i postupak donošenja, praćenje stanja u prostoru i području prostornog uređenja, provedba prostornih planova, uređenje građevinskog zemljišta, imovinski instituti uređenja građevinskog zemljišta i nadzor su sustavi prostornog uređenja koji se uređuju Zakona o Prostornom uređenju (NN 153/13,65/17). [6]

2.3.1. Ciljevi prostornog uređenja

Primjenom načela prostornog uređenja u izradi i donošenju prostornih planova te njihovoj provedbi postižu se ciljevi prostornog uređenja.

Ciljevi prostornog uređenja su:

1. prostorna održivost u odnosu na racionalno očuvanje i korištenje kapaciteta prostora na moru, kopnu i u podmorju u svrhu učinkovite zaštite prostora
2. razumno korištenje i zaštita prirodnih dobara, zaštita okoliša, očuvanje prirode i rizika onečišćenja
3. razvijanje i njegovanje regionalnih prostornih osobitosti
4. cjelovitost obalnih ekosustava, rekreaciju i kakvoća mora za kupanje
5. stvaranje visokovrijednog izgrađenog prostora s uvažavanjem specifičnosti cjelina te poštivanjem urbanog i prirodnog krajobraza, a posebice uređenja ugostiteljsko-turističkih područja na kopnenom i obalnom području uz zaštitu obalnog pojasa od građenja
6. uporaba usluga i građevina, opskrba i funkcionalna pristupačnost za potrebe različitih skupina stanovništva, osobito osoba smanjenih pokretljivosti i sposobnosti, djece i starijih ljudi
7. dobro organizirano uređenje građevinskog zemljišta i raspodjela
8. obrana Države, nacionalna sigurnost, te zaštita od prirodnih i drugih nesreća.
9. ravnomjeran prostorni razvoj usklađen s okolišnim, gospodarskim, i društvenim polazištima
10. povezivanje Državnog teritorija s prostornim uređenjem europskog sustava
11. zaštita kulturnih vrijednosti i dobara
12. međusobno dopunjujući i usklađen razmještaj različitih ljudskih aktivnosti i djelatnosti u prostoru radi skladnog funkcionalnog razvoja zajednice uz zaštitu integralnih vrijednosti prostora
13. kultura, kvaliteta, i ljepota arhitektonskog i prostornog oblikovanja
14. odgovarajući prometni sustav, posebno javni prijevoz
15. kvalitetan i human razvoj ruralnih i gradskih naselja te zdrav, siguran, i društveno funkcionalan radni i životni okoliš
16. prostorni uvjeti za razvoj gospodarstva [6]

2.3.2 Načela prostornog uređenja

Načela po kojima se zasniva prostorno uređenje:

1. načelo integralnog pristupa u prostornom planiranju
2. načelo uvažavanja stručno i znanstveno utvrđenih činjenica
3. načelo prostorne održivosti vrsnoće i razvitka gradnje
4. načelo zaštite i ostvarivanja pojedinačnog i javnog interesa
5. načelo horizontalne integracije u zaštiti prostora
6. načelo vertikalne integracije
7. načelo javnosti i slobodnog pristupa dokumentima i podatcima koji su značajni za prostorno uređenje [6]

3. Metodologija izdrade strategije s naglaskom na prometnu infrastrukturu

Odluku o izradi Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske donijela je ministrica graditeljstva i prostornog uređenja na temelju članka 64. stavka 4. Zakona o prostornom uređenju i gradnji i slijedom Prijedloga aktivnosti iz Izvješća o stanju u prostoru Republike Hrvatske 2008.– 2012. U Odluci koju je ministrica donijela navodi se da Strategija određuje strateška usmjerenja razvoja djelatnosti u prostoru i polazišta za koordinaciju njihovih razvojnih mjera u prostoru na temelju ciljeva prostornog razvoja utvrđenih Zakonom o prostornom uređenju i gradnji i dugoročnoj zadaći prostornog razvoja. Hrvatski Zavod za prostorni razvoj preuzeo je zadaću pripreme Strategije u suradnji s dionicama prostornog razvoja. [7]

3.1. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske slijedio je Strategiju prostornog uređenja Republike Hrvatske iz 1997. godine u 1999. godinu, a gotovo dva su desetljeća usmjeravali prostorni razvoj i razvoj sustava prostornog uređenja u Hrvatskoj.
Pojedine planske postavke Strategije i Programa ostale su neostvarene bilo da se radilo o nepostojanju instrumenata za njihovo ostvarenje, pretjerano ambicioznim zamislima u okvirima sustava prostornog uređenja.
Ne umanjuje najveće zasluge oba dokumenta: usmjeravanje razvoja države pogođene ratnim razaranjima, posebice u dijelu koji se odnosi na povezivanje teritorija mrežom brzih prometnica; opredjeljenje za održivi razvoj i racionalno korištenje prostora, očuvanje prirodnih, prostorno uređenje dizajna sustava s jasno utvrđenim čimbenicima, razinama usmjerenjima i planiranja za uređenje prostora zahvaljujući kojem je hrvatski teritorij pokriven posljednjom generacijom prostornih planova; kulturnih i krajobraznih vrijednosti i zaštitu okoliša; te prostorno uređenje i praćenje stanja u prostoru za koje je potrebno sagledavanje razvoja informacijskog sustava.
Ključni razlozi za izradu nove Strategije ističu se: čitav niz resornih strategija i ostalih razvojnih dokumenata s neposrednim ili posrednim utjecajem na prostor, usvojenih u razdoblju nakon donošenja Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, pojave i procesi uočeni praćenjem stanja u prostoru. [7]

3.2. Proces i metodologija izrade

Godine 1997. Izvješće o stanju u prostoru sadržavala je Strategija, a za izradu nove Strategije kao samostalnog dokumenta sadržavalo je Izvješće o stanju u prostoru Republike Hrvatske 2008. – 2012. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske je slijedilo Strategiju 1997. s mjerama za koordinaciju razvoja prostornih sustava. Nakon donošenja odluke o izradi Strategije načelo integriranja, vrednovanja i usklađivanja sektorskih zahtjeva i partnerstva upućeni su zahtjevi za dostavu relevantnih podataka nadležnim ministarstvima, državnim upravnim organizacijama, županijskim zavodima za prostorno uređenje, agencijama i poduzećima s javnim ovlastima.
Proces analize i ocjene stanja pojedinih prostornih sustava i ključnih procesa u prostoru, kao i postupak strateške procjene utjecaja na okoliš počeo je usporedno.
Unatoč utvrđenim uporištima vrijednosti hrvatskog prostora i sustava upravljanja prostornim razvojem, procesa u prostoru i utvrđenog stanja stručni tim Hrvatskog zavoda za prostorni razvoj pristupio je razvoju koncepcije Strategije, utvrđivanjem općeg cilja (vizije) prostornog razvoja do 2030. godine, preklapanjem slojeva prostornih podataka, razvojnih polazišta, te nacrtom provedbom radionice SWOT-analize prioriteta, usmjerenja i okvira za provedbu.
U sklopu stručnog skupa „Sustav prostornog uređenja, od Strategije do prostornog plana nove generacije”, u zajedničkoj organizaciji Ministarstva graditeljstva i prostornog uređenja i Hrvatskog zavoda za prostorni razvoj 13. studenoga 2014. godine. odabrane analize stanja i procesa, te koncepcija Strategije javno su predstavljeni.

Provedba javne i stručne rasprave o prijedlogu Strategije i o strateškoj studiji o utjecaju Strategije na okoliš, nakon prethodno provedenog rada povjerenstva za stratešku procjenu planirana je u nastavku procesa izrade Strategije. [7]

3.3. Stanje i procesi u prostoru

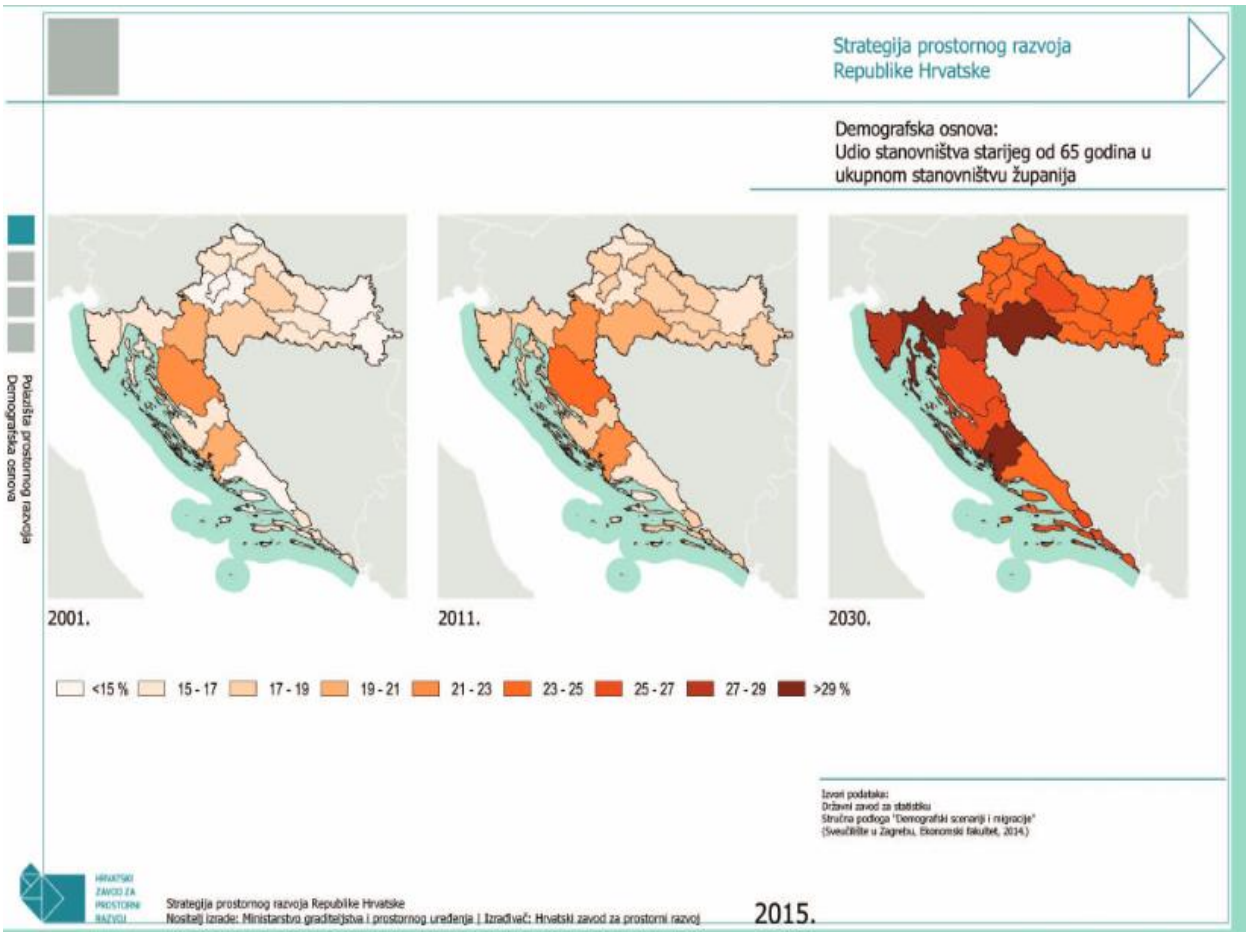
Utvrđeni su analizom i ocjenom stanja populacijske osnove, društvene infrastrukture, aktivnosti koje najviše prostorne organizacije, stanovanja kao najvažnije funkcije naselja, prometne i energetske infrastrukture, gospodarskih djelatnosti utječu na prostor, te posebnih pritisaka na prostor.

Pojačano starenje, pad ukupnog broja stanovnika, negativni predznak neto migracija s inozemstvom (od 2009.), neprekidna prirodna depopulacija i disbalansi u dobnoj strukturi stanovništva je demografska slika utvrđenog procesa koji bi mogao imati dramatične posljedice na hrvatski prostor.

Proces deopopulacije zahvatio je mnoge lokalne i regionalne prostorne jedinice.

Zajedničko djelovanje niskog fertiliteta, iseljavanja mladih u reproduktivnoj dobi, iskrivljene dobne strukture dovelo je do početka procesa, izumiranja mnogih područja Hrvatske (slika 3.). Vrlo je izgledno smanjenje broja stanovnika na brojku manju od 4.000.000 stanovnika početkom 2030. godine. Grad Zagreb će doživjeti blagi porast populacije, a pad ukupnog broja stanovnika vrlo je izgledan za sve ostale županije. [7]

Slika 3. Udio stanovništva starijeg od 65 godina u ukupnom stanovništvu županija

Izvor: Hrvatski zavod za prostorni razvoj [7]

Povećanjem raznih gospodarskih i drugih djelatnosti, broja stanovništva dovodi do većeg iskorištenja prostora. veće iskorištenje ukupnog prostora vidljivo je u:

- urbanizaciji prostora - gradovi i gradski način života zauzimaju sve veća površine
- gradnji velikih prometnih objekata – autocesta, prometnica i prometnih terminala, plovnih rijeka i kanala, željeznkih pruga, luka i aerodroma
- gradnji velikih infrastruktura – električni dalekovodi,vodovodi, plinovodi, pročišćavajući sustavi, naftovodi,
- općoj industrijalizaciji prostora – veliki objekti za potrebe energetike koji uvelike utječu na ekološke uvjete u prostoru, velike industrijske zone
- turizam je razvio sekundarnu urbanizaciju – potrošnja prirodnog zemljišta na sportove i rekreaciju, turističke izgradnje raznih vidova smještaja do pojedinačnih kuća za odmor, skijališta modificiraju prirodni izgled i ekološku ravnotežu na morima, planinskim predjelima i jezerima to su marine, kupališta, itd.
- načinu poljoprivredne proizvodnje – sve se manje stanovnika bavi

poljoprivredom, te oni obrađuju puno veće površine nego što je moglo obrađivati prije stanovništvo. [8]

4. Prometna infrastruktura Republike Hrvatske u međunarodnom kontekstu

U međunarodnom kontekstu Hrvatska se smješta među države zapadne Europe te pripada krugu zemalja u kojima dominiraju sekularno-racionalne vrijednosti i vrijednosti samoizražavanja povezane s postmaterijalističkim vrijednostima i prijelazom iz modernog industrijskog u postmoderno –postindustrijsko doba: kvaliteta života, unutarnji sklad, skrb za zaštitu okoliša, podržavanje različitosti, aktivna politička participacija i sloboda pojedinca.
Punopravnom članicom Europske Unije od 1. srpnja 2013. godine postala je Republika Hrvatska. Unatoč tome ostvarena je mogućnost i obaveza za korelacijsku promjenu propisa i usklađivanja sa stečevinama Europske Unije.
Međunarodna suradnja usmjerena je na EU i Vijeće Europe te na provedbu konvencija i drugih međunarodnih sporazuma kojima se definiraju obveze vezane uz: očuvanje bioraznolikosti i zaštitu prirode, smanjenje rizika od katastrofa, zaštitu okoliša i prirodnih resursa, sprečavanje nastanka štete, klimatske promjene, te postupanje s otpadom u slučaju industrijskih incidenata. [2]

4.1. Razvojne politike Europskih unija

Veći broj razvojnih dokumenata usvojeno je na razini EU u posljednjih petnaestak godina, te su usmjereni na realizaciju i osmišljavanje modela planiranja održivog razvoja, temeljenog na uravnoteženom gospodarskom i prostorno-ekološkom, socijalnom, kulturnom razvoju te međugeneracijskoj solidarnosti.
Na povećanje cjelokupnog područja Europe na međunarodnoj sceni i konkurentnosti EU-a, odnosno pozicioniranju Europe s obzirom na njezinu posebnost u skladu sa strateškim ciljem ostvarenja socijalne, gospodarske, i teritorijalne kohezije razvoj je globalno usmjeren.

Socijalna kohezija - na dobrobit što većeg broja teritorijalnih, socijalnih, i drugih skupina, uz određeni stupanj solidarnosti i manju društvenu isključenost obuhvaća uravnotežen i društveno pravedan razvoj
Gospodarska kohezija - podrazumijeva postizanje visokog stupnja razvoja što većeg područja određene prostorne cjeline zbog postizanje određenog stupnja gospodarske integracije u cjelokupni sustav, ali i jačanja njezine konkurentnosti u regionalnom i širem međunarodnom kontekstu
Teritorijalna kohezija - označava teritorijalno uravnotežen razvoj određene prostorne cjeline, neodvojiv od procesa socijalne i gospodarske kohezije te usmjeren na postizanje određenog stupnja teritorijalne integracije, ali u širem smislu se koristi kao sinonim za europsko prostorno planiranje.

Na poštovanju povijesnih, geografskih i kulturoloških posebnosti, odnosno tradicije i identiteta počiva cjelokupan koncept prostornog planiranja i razvoja.
Primjena prostornog pristupa u svim fazama odlučivanja naglašena je konceptom teritorijalne kohezije u sektorskim politikama uz naglašenu potrebu za suradnjom na svim razinama upravljanja. [2]

4.2. Prostorne politike Europskih unija

Strateška razvojna opredjeljenja EU-a, određivanjem ciljeva prema kojima se gospodarski razvoj prihvatljiv za okoliš temelji na čvrstoj i uravnoteženoj prostornoj strukturi prenose se u područje prostornog razvoja i prostornog planiranja. Prostorno planiranje na razini EU-a za razliku od regionalne i okolišne politike nalazi se još u ovlasti država članica.
Na razini Europske Unije ne postoje jedinstvena politika i zakonodavstvo za prostorno planiranje, te su usuglašeni prostorno-planski razvojni ciljevi sagledavanjem prostora u cjelini i pojedinačno na razini regija sa sličnim razvojnim mogućnostima i problemima.
U nizu dokumenata i propisa različite pravne snage (u formi uredbi, odluka, direktiva, mišljenja ili preporuka) razrađeni su načela koncepta prostornog planiranja i razvoja Europske Unije i osnovne postavke te se ugrađuju u nacionalne prostorne politike, pri čemu model i obveza primjene proizlaze iz odgovarajućih stupnjeva ovlasti.

Jedan od ključnih instrumenata za uspostavljanje održivog i dugoročnog okvira za socijalni, gospodarski i teritorijalni razvoj –unutar i između država članica pozicionirano je prostorno planiranje.
Putem velikog broja javnih institucija različitih administrativnih i upravljačkih razina u ovom kontekstu promišljanje prostornog razvoja proširenо je od sustava i prakse prostornog planiranja na upravljanje prostornim procesima.
Naglašeno je pitanje koordinacije uspostavljanja i odlučivanja odnosa partnerstva među brojnim dionicima tog procesa na svim razinama –horizontalnim i vertikalnim.

Unatoč tome raste značenje tzv. komunikacijske kulture među svim dionicima, koja se ostvaruje putem uspostave različitih instrumenata podrške –od uspostave mrežnih baza planskih podataka do osposobljavanja građana za odgovorno sudjelovanje u demokratskom procesu pripreme, provedbe i donošenja odluka. [2]

4.3. Hrvatska i prostorne politike Europskih unija

Zakonima i propisima iz područja prostornog planiranja i uređenja i prije pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji prepoznata su načela prostornih politika Europske unije.

Pretpostavkama kohezijske politike u Zakonu o prostornom uređenju koji je na snazi usklađeni su postavljeni ciljevi prostornog uređenja, a odnose se u prvom redu na:

- ravnomjeran prostorni razvoj usklađen s društvenim, gospodarskim, i okolišnim polazištima
- povezivanje hrvatskog teritorija s europskim sustavima prostornog uređenja; međusobno usklađen i dopunjujući razmještaj različitih ljudskih djelatnosti i aktivnosti u prostoru radi funkcionalnog i skladnog razvoja zajednice uz zaštitu integralnih vrijednosti prostora
- razumno korištenje i zaštitu prirodnih dobara, zaštitu okoliša, očuvanje prirode, i prevenciju od rizika onečišćenja
- prostornu održivost u odnosu na racionalno korištenje i očuvanje kapaciteta prostora na kopnu, moru i u podmorju u svrhu učinkovite zaštite prostora
- njegovanje i razvijanje regionalnih prostornih osobitosti zaštitu kulturnih dobara i vrijednosti
- kvalitetan i human razvoj gradskih i ruralnih naselja te zdrav, siguran, društveno funkcionalan životni i radni okoliš
- cjelovitost vrijednih obalnih ekosustava i kakvoće mora; opskrbu, funkcionalnu pristupačnost i uporabu usluga i građevina za potrebe različitih skupina stanovništva, osobito djece, starijih ljudi i osoba smanjenih sposobnosti i pokretljivosti
- stvaranje visokovrijednog izgrađenog prostora uz poštovanje specifičnosti pojedinih cjelina te prirodnog i urbanog krajobraza i kulturnog nasljeđa
- prostorne uvjete za razvoj gospodarstva

Republika Hrvatska je u vezi sa provođenjem prostornih politika 1996. potvrdila Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica donesenu u Espoo-u (Finska) 25. veljače 1991. godine. [2]

4.4. Obalno područje i more

Dosta različitih politika Europske unije utječe na razvoj obalnog područja, npr. uspostavljanje mreže transeuropskog transporta ,zajedničke politike o poljoprivredi i ribarstvu, politika obnovljivih izvora energije i dr.

Dokumenti koji služe za primjenu na području obale i mora:

- Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o morskoj strategiji) (SL L 164, 25.6.2008.).

- Direktiva 2014/89/EU Europskog parlamenta i vijeća od 23. srpnja 2014. o uspostavi okvira za prostorno planiranje morskog područja (SL L 257/135, 28.8.2014.).

U sklopu multilateralne suradnje za Hrvatsku kao mediteransku državu važna je **Mediteranska strategija održivog razvoja -** strateški razvojni dokument za usmjeravanje nacionalnih strategija održivog razvoja. U dokumentu se isprepliću aktivnosti i politike Europskih unija i Ujedinjenih naroda, te je usmjeren na pokretanje dinamičnog partnerstva između sredozemnih zemalja.
Na zasadama Barcelonske konvencije nastala je strategija koju je potpisala 21 sredozemna država, a glavna tema je uspostavljanje međunarodnih instrumenata zaštite i očuvanja Sredozemnog mora.
Donesen je niz protokola kao pravnih instrumenata Barcelonske konvencije, koje države nakon njihova ratifikacije i usvajanja moraju ugraditi u svoje nacionalne propise.

U području prostornog planiranja i uređenja u RH ugrađen je u postojeći zakonodavni okvir niz obveza koje proizlaze iz Protokola o integriranom upravljanju obalnim područjima Sredozemlja.
Radi stvaranja uvjeta za održivi prostorni razvoj obalnog područja i očuvanja identiteta hrvatske obale 2004. godine donesena Uredba o zaštiti i uređenju zaštićenog obalnog područja mora. Uredbom, a kasnije i zakonom je utvrđeno je zaštićeno područje od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku u pojasu kopna i otoka u širini od 1000 m od obalne crte i pojasu mora u širini od 300 m od obalne crte.
U području obalne crte određen je prostor ograničenja u pojasu kopna i otoka u širini od 1000 m od obalne crte i pojasu mora u širini od 300 m od obalne crte, sa strožim mjerama koje uključuju: sprečavanje duž obalnog linijskog spajanja građevinskih područja i strože uvjete gradnje, očuvanje osnovnih prirodnih i kulturnih obilježja krajolika ograničenja gospodarskih sadržaja i izgradnje na obali, te racionalizaciju građevinskih područja naselja. [2]

4.5. Hrvatske i Europske makroregije

Politički okvir koji zemljama smještenima u istoj regiji omogućuje zajedničko suočavanje s problemima i pronalaženje rješenja problema ili bolje iskorištavanje zajedničkog potencijala (npr. plovnost, onečišćenje, poslovno natjecanje na globalnoj razini itd) naziva se makroregionalna strategija Europske unije.
Za povećanja učinkovitosti njihovih politika u odnosu na samostalno rješavanje problema postaje cilj zbog ojačane suradnje.

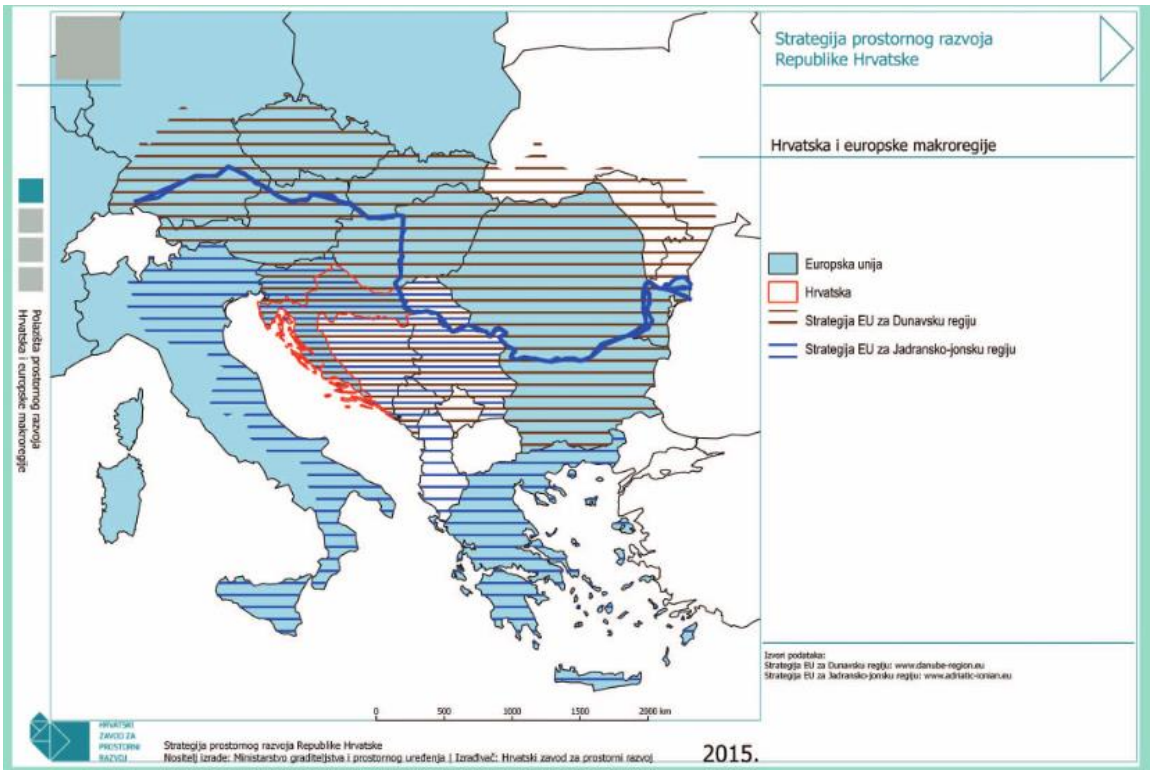
Putem fondova Europske unije, uključujući europske strukturne i investicijske fondove podržava se makroregionalna strategija Europske unije.

Donesene su četiri makroregionalne strategije koje su popraćene progresivnim akcijskim planom. Progresivni akcijski plan će se redovito ažurirati zbog novih nadolazećih potreba i promjenljivog konteksta:

- Strategija Europske unije za regiju Baltičkog mora (2009.)
- Strategija Europske unije za dunavsku regiju (2010.)
- Strategija Europske unije za jadransku i jonsku regiju (2014.)
- Strategija Europske unije za alpsku regiju (2015.). [9]

Europskom pravnom stečevinom se regulira razvoj pojedinih prostornih sustava kao i sagledavanje politika čijom se provedbom alociraju i osiguravaju značajna financijska sredstva koje je moguće koristiti za potrebe prostornog razvoja te predstavljaju značajna polazišta za izradu Strategije. (slika 4) [7]

Slika 4. Hrvatska i europske makroregije

Izvor: Hrvatski zavod za prostorni razvoj [7]

4.5.1. Strategija Europske unije za dunavsku regiju – Dunavska strategija

Postoji 14 država riječnog sliva koje je obuhvaćeno Dunavskom strategijom, a to su: Njemačka (savezne pokrajine Baden-Württemberg i Bavarska), Austrija, Slovačka, Mađarska, Hrvatska, Srbija, Ukrajina, Rumunjska, Bugarska, Moldova, Češka, Slovenija, Bosna i Hercegovina i CrnaGora. Populacija regije je preko 110 milijuna stanovnika. [10]
Temelji se na dva dokumenta:

- Komunikacija Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću Europske unije, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru te Odboru regija o Strategiji EU za dunavsku regiju
- Pripadajući Akcijski plan

S dionicima Dunavske strategije od jeseni 2009. do lipnja 2010. godine utvrđena su četiri glavna cilja, tj. stupa suradnje u okviru Strategije:

- povezivanje dunavske regije
- očuvanje okoliša u dunavskoj regiji

- izgradnja prosperiteta u dunavskoj regiji
- jačanje institucionalnih kapaciteta i sigurnosti

Glavni razvojni prioriteti Hrvatske dunavske regije utvrđeni su: [10]

- unaprijeđenje intermodalnog prometa te povezivanje dunavske regije sa jadranskom regijom
- povećanje gospodarske konkurentnosti kroz razvoj poduzetništva, modernizaciju poljoprivrede i razvoj posebnih oblika turizma
- prevencija rizika, razvoj obnovljivih izvora energije i zaštita okoliša
- jačanje ljudskih potencijala

4.5.2. Strategija Europske unije za jadransku i jonsku regiju

Makroregionalna strategija EU-a za jadransku i jonsku regiju pokrenuta je u listopadu 2014. godine, a uključuje četiri države članice (Hrvatsku, Sloveniju, Italiju, Grčku) te Bosnu i Hercegovinu, Albaniju, Srbiju i Crnu Goru.

Korist od povećane suradnje u četiri ključna područja imati će makroregija u kojoj živi 70 milijuna ljudi, a ta područija su u plavom rastu, kvaliteti okoliša, prometu i održivom turizmu.

Republika Hrvatska kao članica Europske unije i sudionica dvije makroregionalne strategije predstavlja most između Strategije Europske unije za dunavsku regiju i jadransku i jonsku regiju.
Osiguranje opskrbe energijom, rješavanje pitanja nepotpune povezanosti u okviru prometnih pravaca, razvoj ruralnog zaleđa i luka ključna područja suradnje za Republike Hrvatske čime će se ona snažnije pozicionirati unutar Europske unije kao prometno i energetsko čvorište. [11]

5. Uloga prometne infrastrukture u održivosti prostora Republike Hrvatske

5.1. Općenito o održivosti razvoja

Održivost je karakteristika stanja ili procesa da bude na određenoj razini u nedogled. Pojam održivost ima korijene u ekologiji kao sposobnost ekosistema da zadrži ekološke funkcije, procese, produktivnost i bioraznolikost u budućnosti.
Održivost zahtjeva korištenje ljudskih aktivnosti onoliko koliko je priroda u stanju obnoviti.
Okvir za oblikovanje politika i strategija kontinuiranog socijalnog i gospodarskog napretka, bez štete za okoliš i prirodne izvore bitne za ljudske djelatnosti u budućnosti naziva se održivim razvojem. (Slika 5.) [12]

Slika 5: Sastavnice održivog razvoja

Izvor: https://www.pfri.uniri.hr/knjiznica/NG-dipl.LMPP/270-2014.pdf

5.2. Razvijanje prometnog razvoja

Prema razini prometne razvijenosti i prema prioritetima razvojnih planova postoji razlika europskih zemalja. Dok razvijene zemlje Europske unije usmjeravaju nacionalne politike prometnog razvitka u smjeru smanjenja potražnje za cestovnim prometom te uvode instrumente različitih operativnih restrikcija korištenja cestovnih prometnih opcija s ciljem naknade eksternih troškova prometa.

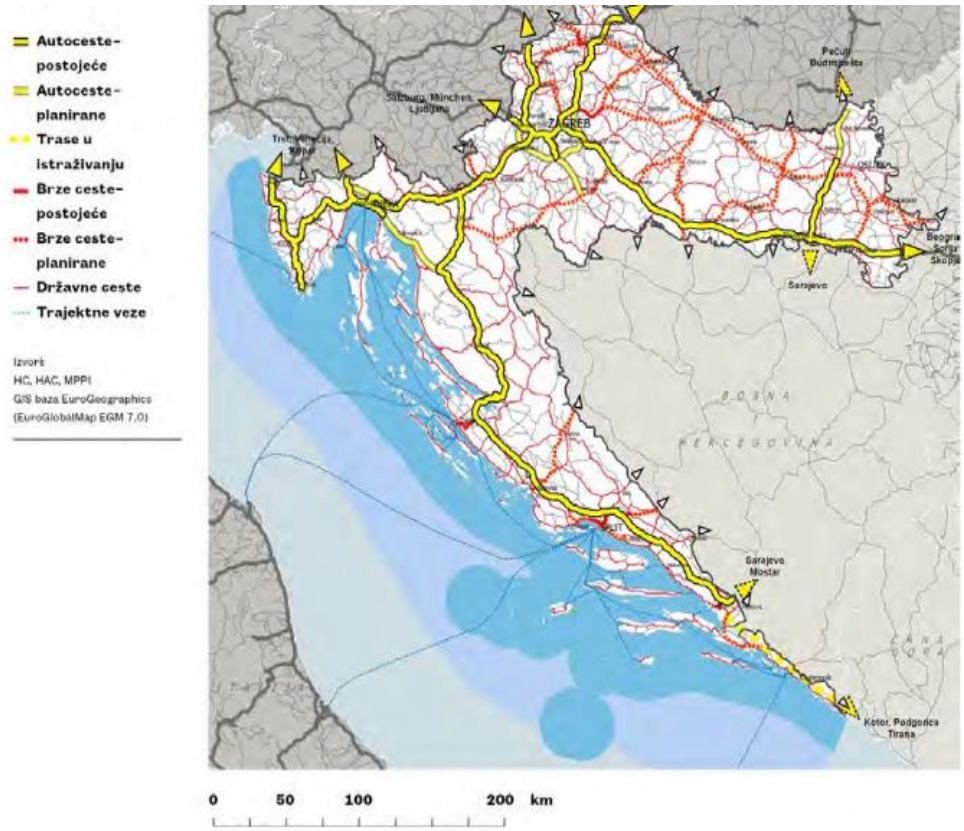
Temeljna pretpostavka kod prometnog održivog razvoja Republike Hrvatske razvitak prometne infrastrukture koji smanjuje prometnu izoliranost, jača konkurentnost zemlje i stvara pretpostavke za uravnotežen regionalni razvitak. Također je od velike važnosti za gospodarski rast, ali i za socijalnu integraciju. Dužina željezničke pruge RH premašuje europski prosjek, unatoč tome kako bi se razvijala treba postići daljnju modernizaciju i širenje.
Funkcija prometne infrastrukture omogućuje održiv i uravnotežen razvoj zemlje.
Uz poštivanje okoliša i skromno korištenje prirodnih dobara mora se izvesti pažljivo planiranje i gradnja transportnih sustava. Uz porast prometa trebaju se smanjiti emisije štetnih plinova (osobito CO_2 i NO_x) i drugih onečišćivala.
Zastupljenost željezničkog prometa i prometa na unutarnjim plovnim putovima nije odgovarajuća jer emisije stakleničkih plinova iz cestovnog prometa u svijetu i Europskoj uniji prebrzo rastu. Unatoč tome potrebno je preusmjeravati promet sa cestovnog za okoliš povoljnije i energetski učinkovitije oblike prijevoza.
Kao potencijalna područja razvoja gospodarskih i drugih djelatnosti i infrastrukturnih zahvata treba promatrati sva prometna čvorišta (riječne luke, zračne luke...) [12]

5.2.1. Razvijanje cestovnog prometnog sustava

Potrebno je mrežu državnih, županijskih i lokalni cesta dalje razvijati: polu-autoceste i brze cesta na osnovnim međudržavnim magistralnim prometnim pravcima unutar glavnih koridora, te dovršiti gradnju autocesta. (Slika 6.)
Unatoč tome treba nastaviti s pripremama za izgradnju drugih suvremenih cestovnih veza i alternativnih brzih cesta unutar ostalih prometnih koridora države.

U skladu s intenzitetom prometa i razvojem pojedinih područja modernizaciju i rekonstrukciju državnih cesta treba planirati. Kritične objekte i dionice potrebno je rješavati na mreži državnih/magistralnih cesta te na obilaznicama i prilaznicama većih gradova. Postupci odgovarajućeg opremanja cesta i modernizacije ne zahtijevaju značajnije proširenje cestovnog koridora te se sukladno tome štiti i čuva prostor i okoliš. [2]

Slika 6. Cestovni promet

Izvor:http://www.mgipu.hr/doc/StrategijaPR/SPRRH_Nacrt_KP_s_obrazlozenjem_14_03_2016.pdf

6. Prometna infrastruktura u nacionalnoj infrastrukturi prostornih podataka

6.1. Općenito o NIPP-u

Na analognim kartama koje su nam do nedavno bile glavno pomoćno sredstvo prilikom percepcije, orijentacije, događaja i razumijevanja, prostorni podaci su stoljećima vizualizirani i interpretirani.

Nove mogućnosti upravljanja prostornim podacima i njihovim osobinama otvorile su se razvojem i pojavom Geografskih informacijskih sustava (GIS). Tržišne i gospodarske grane, nove generacije znanja i stručnjaka s novim idejama razvijaju se razvojem novih proizvoda i usluga. Novi zahtjevi na prostorne podatke javljaju se razvojem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, razvojem prostornih baza podataka, mogućnostima objavljivanja, distribucije i vizualizacije podataka putem interneta.

Europa je pokrenula INSPIRE inicijativu koja povezuje nacionalne infrastrukture prostornih podataka za ubrzani razvoj u području prostornih podataka. Prostorne podatke trebaju gotovo sve gospodarske grane, prostorni podaci i znanstvene discipline, pravljanje njima, njihovo korištenje i razmjena čine jednu od osnova razvoja društva i to sve zbog svoje temeljne vrijednosti.
Unatoč tome **Nacionalna infrastruktura prostornih podataka (NIPP)** definirana kao skup mjera, tehnologija, usluga, normi, provedbenih pravila, ljudskih kapaciteta i ostalih čimbenika koji omogućavaju djelotvorno upravljanje, objedinjavanje, i održavanje dijeljenja prostornih podataka u svrhu zadovoljenja potreba na nacionalnoj, kao i na europskoj razini. Kao sastavni dio europske infrastrukture prostornih podataka definirane INSPIRE direktivom.

NIPP daje osnovu za pregled, otkrivanje, i uporabu prostornih podataka u državnim tijelima, nekomercijalom, gospodarstvu, javnom sektoru, akademskoj zajednici i općenito građanima. Za cijeli niz odnosa u društvu; od pravnih odnosa, gospodarstva, utjecaj na socijalne odnose, odnosa prema školovanju i druge razvoj NIPP-a imati će direktan ili indirektan utjecaj. [13]

Izgradnja NIPP-a, dovodi do: [14]

- smanjenja troškova izrade prostornih podataka,
- efikasnije uporabe prostornih podataka,
- izbjegavanja prikupljanja i izrade nepotrebnih ili već prikupljenih prostornih podataka,
- ekspanzije tržišta,
- poboljšane razmjene prostornih podataka između različitih korisnika i organizacija,
- transfera znanja

- smanjenja vremena i troškova identifikacije prostornih podatka i pristupa njima,
- efikasnijeg razvoja usluga prostornih podataka,
- boljih političkih i gospodarskih odluka na temelju dostupnijih prostornih podataka

6.2. NIPP u Hrvatskoj

NIPP je skup mjera, normi, specifikacija i servisa koji imaju za cilj, u okviru uspostave e-Vlade, omogućiti učinkovito vođenje, prikupljanje, korištenje i razmjenu georeferenciranih prostornih podataka i to je definirano prema Zakonu o državnoj izmjeri i katastru nekretnina.

NIPP prema ovom Zakonu obuhvaća:

- procedure i procese
- uspostavu sustava metapodataka,
- uspostavu skupova prostornih podataka,
- uspostavu servisa prostornih podataka,
- uspostavu servisa i tehnologija umreženja,
- sporazume o razmjeni, pristupu i korištenju prostornih podataka,
- mehanizme nadzora i koordinacije

Skupove prostornih podataka na koje se odnosi NIPP čine prostorni podaci u digitalnom obliku koji se odnose na teritorij Republike Hrvatske, teritorijalno more i njena ekološko-zaštitna ili gospodarska područja. Kako su podaci katastra prostorni podaci najkrupnijeg mjerila koji pokrivaju čitavo područje Hrvatske, oni su temeljni podaci u infrastrukturi prostornih podataka.
Nažalost, zbog spleta povijesnih okolnosti u kojima se Hrvatska nalazila, uporabe analognih katastarskih planova zasnovanih na zastarjeloj katastarskoj izmjeri i nedostatka potrebne informatičke infrastrukture u katastarskim uredima, ovi podaci katastra još uvijek nisu dovedeni do razine koja bi mogla zadovoljiti potrebe korisnika. Stoga je u okviru uspostave NIPP-a potrebno modernizirati tradicionalni katastarski sustav. Rad na tom problemu započeo je već 2002. godine projektom sređivanja katastra i zemljišne knjige koji je potpomogla Međunarodna banka za obnovu i razvoj i još uvijek je preostalo mnogo posla kako bi se stvorio kvalitetan temelj za uspostavu NIPP-a.

Osim podataka katastra, NIPP obuhvaća i druge skupove prostornih podataka koji su prikazani na slici koja slijedi (Slika 7) i oni su predmet razmjene između subjekata NIPP-a. [14]

Slika 7. Prostorni podatci obuhvaćeni NIPP-om (Poslončec-Petrić 2010)

Izvor: https://bib.irb.hr/datoteka/520194.Diplomski.pdf.pdf

6.2.1. Ciljevi NIPP u Hrvatskoj

Razvoj NIPP-a u Hrvatskoj slijedi tri neovisna glavna cilja. To su (DGU 2008):

- ispunjavanje kriterija za pristupanje Europskoj uniji,
- poboljšanje osnova dobrog upravljanja,
- podržavanje domaćeg gospodarskog rasta.

Za proces ispunjavanja kriterija za ulazak u Europsku uniju iznimno je važan razvoj NIPP-a. Razlog je usklađivanje skupova i usluga prostornih podataka s europskim standardima.

Što se tiče drugog glavnog cilja, poboljšanja osnova dobrog upravljanja, uspostava NIPP-a poboljšava dostupnost prostornih podataka. Upravo je ta dostupnost podataka vrlo važna u vladinimprocesima odlučivanja koji se održavaju na dobrobit svih građana.
Također, poboljšani pristup prostornim podacima i proizvodima vezanim uz njih dovodi i do poboljšane organiziranosti svih sudionika privatnog i javnog sektora kojima su prostorni

podaci od interesa, a to rezultira i pružanjem sadržaja koji ispunjavanju potrebe krajnjih korisnika.

Domaći gospodarski razvoj, kao treći glavni cilj NIPP-a, posljedica je visoko kvalitetnih i pouzdanih prostornih podataka koje NIPP pruža.
Svi subjekti uključeni u gospodarstvo ovise u određenoj mjeri o dostupnosti prostornih podataka koje koriste za svoje strateške planove i djelatnosti. Stoga uspostava NIPP-a rezultira iekonomskim razvojem. [14]

6.2.2. Pravna osnova

U veljači 2007. godine u Hrvatskoj je stupio na snagu prvi zakon koji se bavi infrastrukturom prostornih podataka, Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina.
U taj Zakon uključeno je posebno poglavlje koje definira infrastrukturu prostornih podataka.

Kako je u doba donošenja ovog Zakona objavljen i prijedlog INSPIRE direktive, svi članci koji definiraju nacionalnu infrastrukturu prostornih podataka u cijelosti su usklađeni s INSPIRE direktivom.
Međutim, iako je osnovna ideja INSPIRE-a prihvaćena, definirani su samo njegovi osnovni principi.

Budući da Hrvatska još uvijek nije zemlja članica Europske unije, nije bila dužna primjeniti INSPIRE direktivu do 2009. godine kao što su to moralesve zemlje članice. Ipak, razvoj NIPP-a u Hrvatskoj slijedi INSPIRE direktivu iz razloga što je ona predmet ugovora o pristupanju Europskoj uniji. U Nacionalni program za pristupanje službeno je uključena 2009. godine.
Zakonom o državnoj izmjeri i katastru nekretnina definirana je nacionalna infrastruktura prostornih podataka, prostorni podaci obuhvaćeni NIPP-om, metapodaci i njihov sadržaj, skupovi i servisi prostornih podataka obuhvaćeni NIPP-om te subjekti i tijela NIPP-a. [14]

6.2.3. Subjekti NIPP-a

Subjekti NIPP-a su (DGU 2008): [14]

- tijela državne uprave,
- tijela regionalne i lokalne samouprave,
- javni sustavi u potpunom ili pretežitom vlasništvu Republike Hrvatske,
- fizičke ili pravne osobe kojima je povjereno upravljanje prostornim podacima od strane nadležnih tijela i sustava,
- fizičke ili pravne osobe koje se koriste podacima i uslugama obuhvaćenim NIPP-om te pružaju usluge javnih servisa na temelju tih podataka.

Subjekti NIPP-a su, prema Zakonu o državnoj izmjeri i katastru nekretnina, dužni sudjelovati u uspostavi i održavanju NIPP-a.
Njihova zadaća je redovito održavanje podataka o vlastitim skupovima i uslugama prostornih podataka te, ukoliko to Državna geodetska uprava zatraži, staviti naraspolaganje informacije o prostornim podacima za koje su nadležni ili ovlašteni za njihovo vođenje.

Interaktivno održavanje informacija subjektima NIPP-a treba omogućiti javni servis metapodataka na Internetu, koji je dužna uspostaviti i održavati DGU putem geoportala.

6.2.4. Tijela NIPP-a

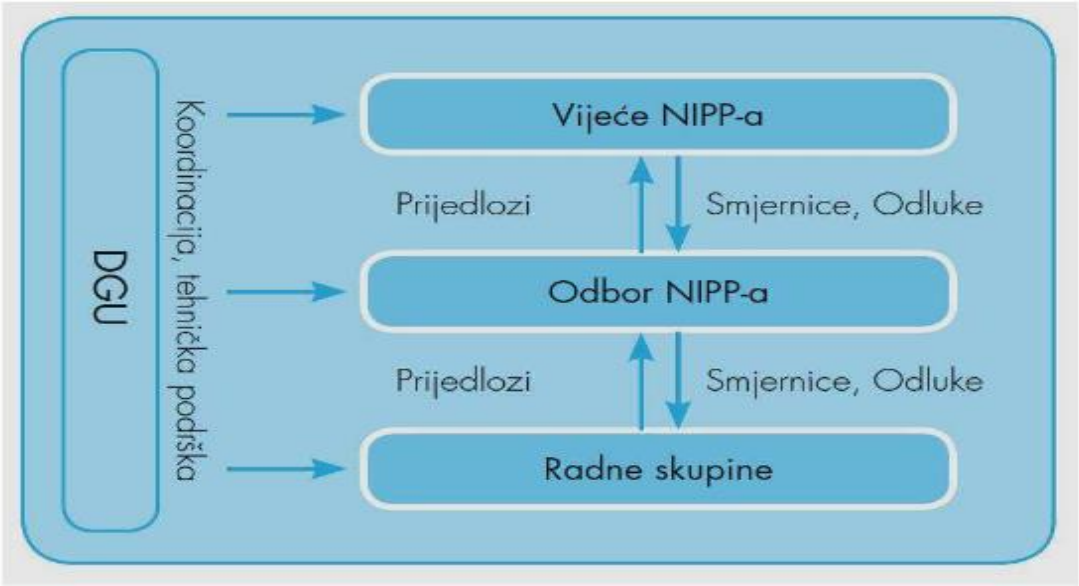
Zakonom o državnoj izmjeri i katastru nekretnina definiran je institucijski okvir za uspostavu NIPP-a kojim je predviđena organizacija na tri razine.

Tijela NIPP-a čine (Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina, čl. 92): [14]

- Vijeće,
- Odbor,
- Radne skupine.

Na sljedećoj slici (Slika 8) shematski su prikazana njihova zaduženja i međusobna suradnja.

Slika 8. Shematski prikaz tijela NIPP-a (URL 9)

Izvor: https://bib.irb.hr/datoteka/520194.Diplomski.pdf.pdf

6.2.5.Informacijski sustav prostornog uređenja

Izrada, donošenje, trajno praćenje stanja u prostoru i području planova, provedba i nadzor te izrada izvješća o stanju u prostoru temeljiti će se na Informacijskom sustavu prostornog uređenja (ISPU).
Uporabom suvremenih tehnologija Informacijskom sustav prostornog uređenja se uspostavlja tako da se ostvare sljedeći ciljevi:

- u prostornom razvoju kontinuirano praćenje trendova, ali i redovito izvješćivanje i praćenje stanja u prostoru, a time i učinkovito praćenje provođenja Strategije i ostalih dokumenata
- razmjena prostorno-planskih i drugih prostornih podataka koji su bitni za prostorno planiranje između subjekata
- za značaj prostorno uređenje potrebno je objedinjavanje prostorno-planskih i ostalih podataka te prostornih podataka javnopravnih tijela za izradu prostornih planova
- dostupnost prostornih planova
- pri postupku izrade i donošenja te praćenju provedbe prostornih planova učinkovitije sudjelovanje javnosti
- istodobni i javni prikaz prostorno-planskih i drugih raspoloživih prostornih podataka
- javno djelovanje postupka izrade i donošenja prostornih planova
- jednostavnije prikupljanje nedvojbenih informacija o mogućim zahvatima u prostoru onima koji su zainteresirani.

Informacijski sustav prostornog uređenja osnova je na kojoj će se temeljiti sustav e-dozvole. Geoportal, Katastar i prostorni planovi su spojeni u jednu cjelinu te omogućava svakom građaninu jednostavan pristup informacijama o pravilima korištenja prostora.
Transparentnost, svima dostupanost te jednostavan nadzor i kontrola svih procesa koji se u njemu događaju predstavlja cilj ovoga sustava. [15]

Zaključak

Regionalno/prostorno planiranje je geografski izraz ekonomske, socijalne, kulturne i ekološke politike društva. Ono je istovremeno znanstvena disciplina, administrativna tehnika i politika zamišljena kao interdisciplinarni i globalni pristup usmjeren uravnoteženom regionalnom razvoju i fizičkoj organizaciji prostora prema cjelovitoj strategiji.
Primjenom načela prostornog uređenja u izradi i donošenju prostornih planova te njihovoj provedbi postižu se ciljevi prostornog uređenja.

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske određuje strateška usmjerenja razvoja djelatnosti u prostoru i polazišta za koordinaciju njihovih razvojnih mjera u prostoru na temelju ciljeva prostornog razvoja utvrđenih Zakonom o prostornom uređenju i gradnji i dugoročnoj zadaći prostornog razvoja. Hrvatski Zavod za prostorni razvoj preuzeo je zadaću pripreme Strategije u suradnji s dionicama prostornog razvoja.

Na razini Europske Unije ne postoje jedinstvena politika i zakonodavstvo za prostorno planiranje, te su usuglašeni prostorno-planski razvojni ciljevi sagledavanjem prostora u cjelini i pojedinačno na razini regija sa sličnim razvojnim mogućnostima i problemima.
U sklopu multilateralne suradnje za Hrvatsku kao mediteransku državu važna je Mediteranska strategija održivog razvoja - strateški razvojni dokument za usmjeravanje nacionalnih strategija održivog razvoja.
Temeljna pretpostavka kod prometnog održivog razvoja Republike Hrvatske razvitak prometne infrastrukture koji smanjuje prometnu izoliranost, jača konkurentnost zemlje i stvara pretpostavke za uravnotežen regionalni razvitak. Također je od velike važnosti za gospodarski rast, ali i za socijalnu integraciju.

Literatura

[1] https://hr.wikipedia.org/wiki/Prostorno_planiranje

[2]http://www.mgipu.hr/doc/StrategijaPR/SPRRH_Nacrt_KP_s_obrazlozenjem_14_03_2016.pdf

[3] http://www.legalizacijagradnje.com/zakon-o-prostornom-uredenju-nn-15313/

[4] http://zacorda.hr/wp-content/uploads/2017/11/glasnik_29-2017

[5] http://www.sisak.hr/uploads/2014_gup/3.A._Promet.pdf

[6] www.legalizacijagradnje.com/wp-content/uploads/2015/09/ZAKON-o-prostornom-ure%C4%91enju-pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni-z.docx

[7] https://zavod.pgz.hr/pdf/15_mr.sc.Irena_MATKOVIC.pdf

[8] https://bib.irb.hr/datoteka/268161.Microsoft_Word_-_Hijerarhija_optija2006.pdf

[9]http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/cooperate/macro_region_strategy/pdf/mrs_factsheet_hr.pdf

[10] http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/strategija-europske-unije-za-dunavsku-regiju/

[11] http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/makro-regionalne-strategije/eusair/

[12] https://www.pfri.uniri.hr/knjiznica/NG-dipl.LMPP/270-2014.pdf

[13] http://www.nipp.hr/default.aspx?id=22

[14] https://bib.irb.hr/datoteka/520194.Diplomski.pdf.pdf

[15] http://www.nipp.hr/default.aspx?id=244

Popis slika

Slika 1. Prostorni plan zagrebačke županije-primjer

Slika 2. Generalnog urbanističkog plana-promet (GUP-a) grada Siska

Slika 3. Udio stanovništva starijeg od 65 godina u ukupnom stanovništvu županija

Slika 4. Hrvatska i europske makroregije

Slika 5. Sastavnice održivog razvoja

Slika 6. Cestovni promet

Slika 7. Prostorni podatci obuhvaćeni NIPP-om (Poslončec-Petrić 2010)

Slika 8. Shematski prikaz tijela NIPP-a (URL 9)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet prometnih znanosti
10000 Zagreb
Vukelićeva 4

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI I SUGLASNOST

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem kako je ovaj završni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem kako nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, niti je prepisan iz necitiranog rada, te nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem također, kako nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Svojim potpisom potvrđujem i dajem suglasnost za javnu objavu završnog rada pod naslovom **Analiza prometne infrastrukture u Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske** na internetskim stranicama i repozitoriju Fakulteta prometnih znanosti, Digitalnom akademskom repozitoriju (DAR) pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

U Zagrebu, 12.9.2018

Student/ica:

Katarina Šarčević

(potpis)